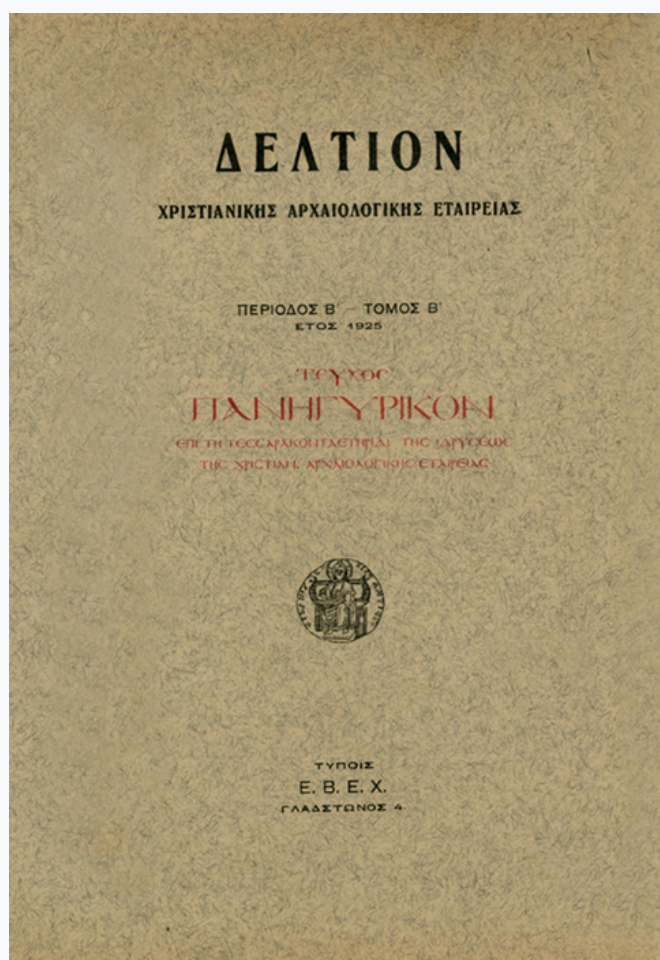

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2, Αρ. 1-2 (1925)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'. Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.

Πανηγυρικός λόγος Αλεξάνδρου Φιλαδελφέως

Αλέξανδρος ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

doi: [10.12681/dchae.1306](https://doi.org/10.12681/dchae.1306)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ Α. (2013). Πανηγυρικός λόγος Αλεξάνδρου Φιλαδελφέως. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2(1-2), 84-94. <https://doi.org/10.12681/dchae.1306>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Πανηγυρικός λόγος Αλεξάνδρου Φιλαδελφέως

Αλέξανδρος ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως
της Χ.Α.Ε. • Σελ. 84-94

ΑΘΗΝΑ 1925

Μετὰ τὸν Μακαριώτατον προσεφώνησε διὰ βραχέων ἐξάρας τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κ. *Δ. Παπούλιας*, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν τέλει δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἑταιρείας κ. *Ἀλέξανδρος Φιλαδέλφεϋς* ἀνέγνωσε τὸν κάτωθι πανηγυρικὸν λόγον.

Κύριε Ὑπουργέ
Μακαριώτατε,
Κύριε Πρύταμι,
Σεβαστὴ Ὁμήγουρις,

Εἶνε μεγάλη ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ τὴν ἡμετέραν Ἑταιρείαν, εἶνε, δύναμαι νὰ εἶπω, ἡ λαμπροτάτη ἀπασῶν κατὰ τὸν μακροχρόνιον, τεσσαρακονταετῇ βίον της, διότι πρῶτην φορὰν οὕτω περιφανῶς καὶ πανηγυρικῶς ἐν τῷ σεπτοτάτῳ τούτῳ τεμένει τῶν Μουσῶν, ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐπιστημῶν ἐθνικῷ ἡμῶν Ἰδρύματι, στεφανοῦται οἷονεὶ ἐπισήμως τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀπονέμεται δ' ὁ δίκαιος ἔπαινος εἰς τοὺς μοχθήσαντας ἐπιφανεῖς καὶ ἀφανεῖς ἰδρυτάς, ἐργάτας καὶ συντελεστάς της! Ἐὰν δ' ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἐδόξαζον οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι καὶ ὡς πιστεύει τὸ πλεῖστον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἐπιζῇ τοῦ γηϊνοῦ σκήνου, ἔχει δὲ συνείδησιν καὶ αἰσθῆσιν τῷ μετὰ θάνατον, οἷαν ἄρρητον ἡδονὴν θὰ αἰσθανθῇ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ ψυχὴ τοῦ εὐσεβοῦς ἐκείνου ἀθλητοῦ τῆς χριστιανικῆς τέχνης, τοῦ ἀειμνήστου *Γεωργίου Λαμπάκη*, ὅστις κατατρίψας ὁλόκληρον τὸν βίον ὑπὲρ ἑνὸς τοσοῦτον ἐθνικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ ἔργου, κατῆλθε εἰς τὸν τάφον συναποκομίσας ἐκ τοῦ κόσμου τούτου μόνον πικρίαν ἐκ τῆς ἐχθρότητος καὶ ἀδιαφορίας, ἣν συνήνητησεν ἐν αὐτῷ!..

Ὁ Λαμπάκης δὲν ὑπῆρξε κοινὴ τις μορφὴ καὶ ἀσήμαντος. Ἦτο ἀπὸ τὰς δυνατὰς ἐκείνας ψυχάς, αἱ ὁποῖαι, ἔμπλεοι πίστεως καὶ ἐνθέου ζήλου, ἐπιδρῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς κοινωνίας, παράγουσι καὶ δημιουργ-

γοῦσιν ἔργα, ἀπερχόμενοι δ' ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καταλείπουσιν ἀνε-
ξίτηλα ἔχνη τῆς διαβάσεώς των.

Σήμερον, ὅποτε ἡ βυζαντινὴ τέχνη τυγχάνει τὸ μᾶλλον προσφιλὲς
ἐντρύφημα τῶν ἐρασιτεχνῶν, πλούσιαι δὲ δέσποναι καὶ πολυτάλαντοι
συμπολῖται κατασκευάζουσι σαλόνια καὶ μέγαρα μὲ βυζαντινὸν ῥυθμὸν
εἰς τὰς κεντρικωτάτας ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, δὲν εἶνε εὐκολον νὰ ἐννοήσῃ
τις καὶ ἐκτιμήσῃ τὸν ἀγῶνα, ὃν ἔδει νὰ διεξαγάγῃ τις πρὸ τεσσαρακον-
ταετίας ἐναντίον τῆς γενικῆς ἀδιαφορίας, πολλάκις δὲ καὶ σφοδρᾶς
ἀντιδράσεως κατὰ παντὸς βυζαντινοῦ. Ἐν μέσῳ λοιπὸν τοιαύτης δυσμε-
νοῦς καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἐχθρικῆς ἀτμοσφαίρας ἰδρύνθῃ ἡ ἡμετέρα Ἑται-
ρεία, ὅτε τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1884, μόλις ἐπιστρέψας ἐκ Γερμανίας,
ὅπου συνεπλήρωσε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ καὶ βυζαντιολογικὰς σπουδὰς
ὁ ἀείμνηστος Λαμπάκης ἐπελήφθη τῆς περισυλλογῆς τῶν τῇδε κακείσε
διεσκορπισμένων καὶ τελείως παρημελημένων βυζαντινῶν μνημείων καὶ
κειμηλίων. Οὕτω δὲ τὴν *23 Δεκεμβρίου* τοῦ 1884, προοδρεύοντος τοῦ
Ἀλεξ. Βαρούχα καὶ γραμματεύοντος τοῦ *Ἰω. Λαμβέργη* ἐτέθη ὁ θε-
μέλιος λίθος ἑνὸς ἔργου, ὅπερ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἀπέφερε τοὺς
ἀγλαωτάτους καρπούς. Ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἄνευ πόρων καὶ στέγης
κατ' ἀρχὰς ἐφιλοξενήθη ἐν τῇ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων οἰκίᾳ τοῦ
ἀρχιτέκτονος καὶ συμβούλου αὐτῆς Γ. Ζέζου, ἀμέσως δ' ἤρχισαν
ν' ἀποστέλλωνται καὶ τοποθετῶνται ἐν αὐτῇ τὰ ἐκ δωρεῶν παντοῖα
κειμήλια, πρῶτος δὲ δωρητῆς ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ ἰδρυτῆς τοῦ Μουσείου,
ὅστις προσέφερε πᾶν ὃ,τι ὁ ἴδιος εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ του ῥιὰ κόπων καὶ
μόχθων ἀποκτήσῃ.

Ἦδη δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἰδρύσεώς της ἡ Ἑταιρεία ἔστρεψε
τὰ βλέμματα πρὸς τὸ περίβλεπτον ἐκεῖνο βυζαντινὸν μνημεῖον, ὅπερ ὡς
μαργαρίτης εἶνε ἐσφηνωμένον εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἰγάλεω καὶ ἐπὶ
τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, δι' ἧς οἱ ἀρχαῖοι μῦσαι μετέβαινον πάλαι ποτὲ εἰς τὴν
Ἑλευσίνα. Ἀπὸ τοῦ 1885 χρονολογεῖται ἡ πρώτη ἐκθεσις τῶν τριῶν
εἰδικῶν Συμβούλων: Βρούτου, Ζέζου καὶ Λαμπάκη, δι' ἧς ἐκτίθενται
πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον οἱ κίνδυνοι, οὓς διέτρεχε τὸ μοναδικὸν τοῦτο
μνημεῖον διὸ τῆς διαρκοῦς πτώσεως τῶν ψηφιδωτῶν καὶ ἐκ τῶν ρωγ-
μῶν τῶν τοίχων. Ἀλλ' ἡ ἐκθεσις αὕτη οὐδὲν ἔσχεν ἀποτέλεσμα, ἐδέησε
δὲ νὰ συνταχθῶσι πολλαὶ ὁμοίαι, νὰ γράφωσιν ἄρθρα καὶ νὰ γείνωσιν
ἐπανειλημμέναι διαμαρτυραὶ ἵνα μετὰ δωδεκαετίαν ὄλην, ἥτοι τῷ 1897,

ἴδη ἐπὶ τέλους ἡ Ἑταιρεία τὸν πόθον της πληρούμενον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο μνημεῖον διασωθέν. Χθὲς δὲ ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἐκάλεσεν Ὑμᾶς εἰς Δαφνίον, ὅπως παραστήτε εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀναμνηστικῆς στήλης, ἣν ἐφιλοτέχνησεν ὁ διαπρεπὴς καλλιτέχνης κ. **Θωμᾶς Θωμόπουλος** καὶ ἥτις διαιωνίζει ἐς αἰὲ τὸ μέγα τοῦτο καὶ εὐγενὲς ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1885 μέχρι τοῦ 1889 ἡ Ἑταιρεία διήλθε σκληρὰς ἡμέρας, διότι εἰργάζετο μὲν ἀνεκδότως, ἀλλ' οὐδαμῶθεν ἐβλεπε βοήθειαν, μόνον δὲ μία ὑψηλὴ Δέσποινα, ἥτις ὡς ἡ νύμφη Λευκοθέα, ἡ διασώσασα τὸν Ὀδυσσεά παλαίοντα κατὰ τῶν κυμάτων, αὕτη ἔρριψε τὴν πορφύραν της, ἀληθὲς σωσίβιον διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν. Ὅντως ἡ θεοσεβεστάτη Βασίλισσα **ΟΛΓΑ** ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη προστάτις τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ὑψηλοῦ τούτου ἔργου.

* *

Κατὰ τὸ 1889 ἐξελέγη πρόεδρος ὁ **Ἀρισ. Παπούδωφ**. Τότε λογοδοτῶν ὡς διευθυντῆς τοῦ Μουσείου ὁ Γ. Λαμπάκης ἔλεγε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «**Ναί, Κύριοι, δὲν περιγράφονται τὰ δευρὰ ὅσα ὑπέστημεν, τὴν διάσωσιν τῶν ἱερῶν τούτων κειμηλίων τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ζητοῦντες. Μάτην ἐδείκνυμεν τοῖς ἀρμοδίοις τὴν ἀξίαν τῶν ἀντικειμένων τούτων, μάτην παρεκαλοῦμεν ὅπως οὗτοι φειδόμενοι τῶν ὀλίγων ἐναπολειφθέντων μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης, μεριμνήσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν, μάτην διὰ μακρῶν ὁδῶν ἐν ἐφημερίοι καὶ περιοδικοῖς κατεδεικνύομεν τὴν ἀξίαν τούτων, μάτην, ὡς γαλῇ τοὺς γαλιδεῖς αὐτῆς τὰς διαφορὰς ἡμῶν μελέας καὶ διατριβὰς πρὸς τοὺς τότε ἰσχύοντας περφερόμεν, ζητοῦντες νὰ ὑποδείξωμεν, νὰ πείσωμεν, εἰ δυνατόν, ὅτι ἤξιζε τὸν κόπον νὰ δοθῇ μικρά τις προσοχὴ καὶ εἰς τὰς ὁλῶς ἐγκαταλελειμμένας χριστιανικὰς ἀρχαιότητας, καὶ νὰ ὁρισθῇ μικρόν τι ποσὸν πρὸς διάσωσιν τῶν χριστιανικῶν ἐρεπιών, μεθ' ὧν ἅπας ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν βίος συνδέεται.... **Μάτην, μάτην... μάτην!** Θεοὶ καὶ δαίμονες εἶχον ὁμῶς τὴν ἐξόντωσιν παντὸς ὅ,τι λέγεται **χριστιανικὴ ἀρχαιότης!****

Ἐνθυμοῦμαι, Κύριοι, Μεγάλην τινὰ Παρασκευὴν τοῦ 1884, ἡμέραν καθ' ἣν οἱ πιστοὶ κηδεύουσι τὸ ἄχραντον τοῦ Ἰησοῦ σῶμα, ἐγὼ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καθήμενος ἐν μέσῳ τῶν χριστιανικῶν ἐρεπιών τοῦ Ὑμνιτοῦ βαρυπενθῶς ἐκήδενον τὰς χριστιανικὰς τῆς Ἑλλάδος ἀρχαιότητας, διότι γνωρίζετε, Κύριοι, ὅτι τὸ ὄραϊον τοῦτο τῆς Ἀττικῆς

δρος εἶνε κατεσπαρμένον ὑπὸ πληθύος πολυτίμων μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης. Ἐκεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κυνηγός, ἐκεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἐκεῖ ἡ Μονὴ Καισαριανῆς τὸ μετόχιον αὐτῆς καὶ τὸ περὶ αὐτὴν ἐρημοκλήσιον τοῦ ἁγιάσματος τῶν **Ταξιαρχῶν**, τοῦ ἁγίου **Μάρκου**. ἡ **Ζωοδόχος Πηγή**, ἡ **Μονὴ τοῦ Κονταλέα καὶ ἡ τοῦ Καρέως**.... Οὐδόλως δ' ὑπερβάλλω ἐν λόγοις, ὅτι δὲν ἐδίδον ὕπνον τοῖς βλεφάροις μου, οὐδὲ τοῖς κροτάφοις μου νυσταγμὸν αἰωνίως περὶ τῆς διασώσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων σκεπτόμενος....

Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ κειμήλια τοῦ Μουσείου ἐτοποθετήθησαν ἐν τῷ οἰκήματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἧς ὁ τότε Πρόεδρος, ὁ μητροπολίτης Γερμανός, ἐτύγχανε ἐπίσης Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας, ὁλοψύχως ἐνισχύσας τὸ ἔργον αὐτῆς. Τῷ δὲ 1890 ἐξέδωκεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, εἴτα δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας **Ἐγκύκλιον**, δι' ἧς συνιστάτο θερμοῦς τὸ ἔργον τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας καὶ παρωτρύνονται αἱ Μοναί, αἱ κοινότητες καὶ αἱ ἐνορίαι ἵνα ἀποστέλλωσι πᾶν ὅ,τι τιμαλφές ἄλλ' ἄχρηστον αὐταῖς κειμήλιον χριστιανικὸν κατεῖχον.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἤρξατο καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ **Δελτίου** τῆς Χριστ. Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας, ὅπερ ἐξεδόθη ἔκτοτε, ἄλλοτε μὲν ἐτησίως, ἄλλοτε δὲ κατὰ διετίαν ἕνεκα τῶν ἰσχνῶν τῆς Ἑταιρείας, πόρων. Ἐν τῷ Δελτίῳ τούτῳ ἀναγράφονται πᾶσαι αἱ πράξεις τοῦ Συμβουλίου, αἱ λογοδοσίαι τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου μετ' ἀναγραφῆς καὶ περιγραφῆς τῶν νέων προσκτημάτων ὡς καὶ αἱ περιοδεῖαι τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου ἀνὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Ἐξεδόθησαν δὲ ἐν ὅλῳ δέκα τόμοι μέχρι τοῦ ἔτους 1911, ἥτοι τρία ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ συντάκτου αὐτοῦ. Τὸ Δελτίον τοῦτο ἀνεσυστήθη καὶ συνεχίζεται ἤδη ἐπὶ τῆς νῦν προεδρείας τοῦ κ. Σπ. Παπαφάγκου ἐπ' αἰσίσις οἰωνεῖς, ἐξεδόθησαν δὲ πέρυσι τὸ 1ον καὶ 2ον **τεῦχος τῆς Β' περιόδου**, πρὸ τινων δὲ μηνῶν τὸ 3ον καὶ 4ον **τεῦχος** τοῦ αὐτοῦ τόμου. Ἐν τοῖς Δελτίοις τούτοις δημοσιεύονται διατριβαὶ τῶν ἐγκριτοτάτων παρ' ἡμῖν βυζαντινολόγων, ὡς τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ἐπιτίμου Προέδρου **Χρυσσοστόμου**, τῶν κ. κ. **Ἀναστ. Ὁρλάνδου**, **Γεωργίου Σωτηρίου**, **Κωνστ. Δυοβουνιώτην**, **Δημ. Πασχάλη**, **Κ. Κωνσταντοπούλου**, **Ἀνδ. Ξυγγοπούλου**, **Ν. Γιαννοπούλου**, **Εὐαγ. Σιράτη**, **Α. Βύρχνερ** καὶ πολλῶν ἄλλων. Ἐνεκα τῶν τυπογραφικῶν

δυσχερειῶν ἢ ἐκτύπωσις δὲν ἔγινε μεθ' ὅσης τελειότητος ἀπαιτεῖτο διὰ τοιοῦτον ἔργον, οὐχ ἦτιον ἐν τῷ μέλλοντι ἢ βελτίωσις ἔσται σημαντικωτάτη, ἐὰν μάλιστα ἡ Πολιτεία, τὸ Ἑθν. Πανεπιστήμιον καὶ ἄλλα εὐαγῇ καὶ ἐπίσημα ἰδρύματα ὥς καὶ γενναῖοι δωρηταί, ὧν δὲν στερεῖται ἡ Πατρις μας, ἐνισχύσωσι τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ἔργον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1891 ἐγένετο ἐν τῷ Ζαπτεῖφ ἡ Ἐκθεσις τῶν **Ἀγιογραφῶν** τοῦ ἐπιφανοῦς Καθηγητοῦ τῆς Ἀκαδημίας τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν Μονάχῳ **Δουδοβίκου Θεισίου**, υἱοῦ τοῦ σοφοῦ φιλέλλη-
νος. Τὰς Ἀγιογραφίας ταύτας ἐξετέλεσεν ὁ ἐπιφανὴς βαυαρὸς καλλι-
τέχνης ἐν τῷ ρωσικῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, τὰ δ' ἀρχέτυπα
σχέδια (cartons) ἀπέστειλεν ὡς δῶρον πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἑταιρείαν,
ἐνῷ πολλαὶ ἄλλαι Σχολαὶ καὶ Ἑταιρεῖαι ἐξήτουν ν' ἀγοράσωσι ταῦτα,
ἀποτελοῦνται δὲ ἐξ **29 κυλίνδρων**, περιεχόντων **111 ἀγιογραφίας**.
Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε τιμαλφὲς κτῆμα τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογ.
Ἑταιρείας, φυλάσσεται δ' ἐν τοῖς Γραφείοις ἡμῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανε-
πιστημίου 49, ἐναντι τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης.*) Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἔδωκεν
ἀφορμὴν ἵνα ἡ Ἑταιρεία προβῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν ἰδρύσεως **χριστιανικῆς Πινακοθήκης** καὶ **Σχολῆς ἀγιογραφίας**, ἣτις δυστυχῶς ἐλλείπει
πόρων δὲν ἐπραγματοποιήθη μέχρι σήμερον, εἰ καὶ ἐσχάτως ἐγένετο
νέα πάλιν προσπάθεια πρὸς τοῦτο.

Ἄλλ' ὅπερ τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ Μουσείου καὶ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας ἦσαν αἱ μακρὰ καὶ διαρκεῖς σχεδὸν **περιοδεῖαι** τοῦ ἀειμνήστου **Λαμπάκη**, ὅστις ἀψη-
φῶν πάντα κόπον καὶ πᾶσαν κακουχίαν διέτρεξε πᾶσαν τὴν ἐλευθέραν
καὶ ὑπόδουλον Ἑλλάδα μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἑλλην. χωρῶν σπουδά-
ζων, μελετῶν, συγγράφων, μετρῶν καὶ φωτογραφῶν πᾶν οἶονδήποτε
χριστιανικὸν ἢ βυζαντινὸν μνημεῖον καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔτι ἐρείπιον,
περισυλλέγων συγχρόνως πλεῖστα ἀντικείμενα, εἰκόνας, ἄμφια, λειψα-
νοθήκας, ἀντιμήνια, λυχνίας, πολυκάνδυλα καὶ παντοῖα ἄλλα ἐκκλησι-
αστικὰ σκεύη.

(*) Ἐσχάτως μετεκομίσθη αὕτη καὶ ἐτοποθετήθη ἐν τῷ **Βυζαντινῷ Μουσείῳ** ὁμοῦ μετὰ τῆς λοιπῆς Συλλογῆς τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας ὑπὸ τύπον παρακαταθήκης.

«*Ἄν ἤμην ποιητής, γράφει ὁ ἴδιος ἐν τινι πρὸς τὸ Συμβούλιον ἐκθέσει του, τότε μόνον θὰ ἠδυνάμην νὰ περιγράψω πως ὑμῖν τὰς πολ-
λὰς καὶ ποικίλας τῶν ταξιδίων μου περιπετείας, ὠραιοῦτητας καὶ φρι-
καλέας ἀγριότητας τῶν τόπων, οὓς περιηγούμην. Πῶς ἄλλοτε ὄρθιος
ὑπὸ μαύρην κατακαπνισμένην καλύβην περιέμενον πότε ἡ παρήγορος
αὐγὴ νὰ διαγελάσῃ ὅπως ἐξέλθω τῆς φωλεᾶς μου, πῶς πολλάκις οἱ χω-
ρικοὶ μὲ ἐξέλαβον ὡς μηχανικὸν ἀπεσταλμένον τοῦ κόμματος ὑπὲρ ἧ
κατὰ τοῦ χωρίου βουλευομένου, κατὰ τὰς κομματικὰς προλήψεις καὶ
ἀποχωρώσεις, πῶς ὑπὸ τῶν αἰωνίως τὸ φάσμα τῆς διαλύσεως τῶν *Μο-
νῶν* τρεμόντων μοναχῶν περιστοιχούμενος, ὄφειλον νὰ δικαιολογῶ ταύ-
την ἢ ἐκείνην τῶν *Μονῶν* καταγραφὴν ἢ καταμέτρησιν, πῶς ποτε μετὰ
τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐν καιρῷ νυκτὸς κυτλήσαντες τὴν θύραν *Μονῆς* ἐν
ἀπωταίῳ ἐρῆμῳ κειμένης καὶ ὡς λησταὶ ἐκκληφθέντες ἐκοιμήθημεν ἐπὶ
κορυφῆς ὄρους ἐν ὑπαίθρῳ ἐν μέσῳ ζοφώδους σκότους φρικαλέας
φύσεως, πῶς πολλάκις ἐν μέσῳ πολυτίμων ἐρειπίων ἐλεινὸν ἐγε-
νόμην θῦμα τῆς δίψης ἰδίως, πῶς ἄλλοτε πάλιν μελετῶν ἐν καιρῷ
νυκτὸς τὰς ἐν ἐκκλησίᾳ τινὶ ἀγιογραφίας κατειχόμεν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ
δέους μήπως σβεσθοῦν τελείως αἱ τρεμοσβύνουσαι λυχναί»....*

* * *

Τέλος τῷ 1893 ἔδοξεν εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον ἵνα ἐγκρίνῃ τὴν
προσωρινὴν στέγασιν τοῦ Μουσείου τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς
Ἑταιρείας ἐν τῷ Ἑθνικῷ Μουσείῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Παισιῶν, ὅπου
παρέμεινε μέχρι πρὸ διετίας, ὅτε τὸ αὐτὸ Ὑπουργεῖον, ἔχον ἀνάγκην
τοῦ παραχωρηθέντος χώρου, διέταξε (τῷ 1923) ἵνα τὰ κειμήλια τῆς
ἡμετέρας Ἑταιρείας μετακομισθῶσι καὶ τοποθετηθῶσι τὰ μὲν πλεῖστα
εἰς τὸ ὑπὸ τὴν Σιν. Ἀκαδημίαν *Βυζαντινὸν Μοῦσεῖον*, τινὰ δὲ τῶν
ὑφασμάτων καὶ μικροτεχνημάτων εἰς τὸ παρὰ τὸ Μοναστηράκι, ἐντὸς
τοῦ ὁθωμανικοῦ τεμένους (Τζαμίου), *Μουσεῖον τῶν διακοσμητικῶν
τεχνῶν*. Ἡ μετακόμισις αὕτη ἐγένετο ἐν γνώσει τῆς Ἑταιρείας, ἣτις
εἰδοποιηθεῖσα ἐγκαίρως ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἔγγραφόν, δι'
οὗ ἐξήτει ἵνα ἀναγνωρισθῇ ἐκ νέου εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτη-
σίας καὶ ὅτι πάντα ταῦτα τοποθετοῦνται ἐν τοῖς εἰρημένοις Μουσείοις
τοῦ Κράτους ὑπὸ τύπον *παρακαταθήκης, ἀναγνωριζομένου τοῦ*

ἀναπαλλοτριώτου αὐτῶν, ὑποχρεωμένου δὲ τοῦ Δημοσίου ν' ἀναγράψῃ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἢ τῶν θηκῶν ὅτι ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν συλλογὴν τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἐκτὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος ὁ Λαμπάκης διέτρεξεν ὁλόκληρον τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, εἶτα δὲ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν ἐνδοξοτάτην δηλαδὴ ἐκείνην καὶ ἱστορικωτάτην χώραν, ἣτις κατὰ μὲν τὴν Ἀρχαιότητα παρήγαγε τοσαύτην πληθὺν σοφῶν, ποιητῶν καὶ λογογράφων, κατὰ δὲ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους πλειάδα ὅλην μεγάλων ἱεραρχῶν, πατέρων, ἐρμηνευτῶν καὶ Ἀγίων, οἷαν οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς ὑψηλίου. Ἡ δὲ περιοδεῖα αὕτη ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν ἓν μοναδικὸν βιβλίον, βιβλίον γεγραμμένον μὲ πίστιν χριστιανοῦ τῶν πρώτων αἰώνων, ἀλλὰ καὶ πλήρες σπουδαιοτάτων περιγραφῶν, σχεδίων καὶ 255 εἰκόνων. Τὸ βιβλίον τοῦτο φέρει τὸ ὄνομα τῶν «*Ἑπτὰ ἀστέρων τῆς Ἀποκαλύψεως*», διότι περιλαμβάνει πᾶν ὅ,τι σώζεται ἔτι ἐκ τῶν ἑπτὰ φωτεινῶν πραγματικῶν ἐκείνων τηλαυνῶν ἀστέρων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἥτοι τῆς *Ἐφέσου, Σμύρνης, Περγάμου, Θυατείρων, Βάρδεων, Φιλαδελφείας καὶ Λαοδικείας*.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λαμπάκης συνεδοίαζε θαυμασίως τὴν πίστιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν μετὰ πρακτικοῦ πνεύματος, οὕτω δ' ἐταξείδευεν ἔχων πάντοτε εἰς τὰ θυλάκια του τὸ σημειωματάριον καὶ ἀνὰ χειρας τὸ γαλλ. μέτρον καὶ τὴν φωτογραφικὴν μηχανήν, διὰ τοῦτο ἐκ τῶν περιοδεῶν του συναπεκόμιζεν ἐπιστρέφων πληθὺν σημειώσεων, καταμετρήσεων, σχεδίων, κατόψεων καὶ φωτογραφικῶν πλακῶν, ἅτινα πάντα ἀπετέλεσαν σὺν τῷ χρόνῳ σπουδαιότατον *ἀρχεῖον* ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἑταιρείας. Ἰδίως αἱ *φωτογραφικαὶ πλᾶκες* ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ θησαυρόν, ταύτας δ' ἐταξινόμησε καὶ κατέγραψεν, ἐν δὲ τῷ Θ' *Δελτίῳ* ἔδημοσίευσεν πληρέστατον κατὰ πόλεις, χωρία καὶ ἀρχαιολογικοὺς χώρους, εἶτα δὲ κατ' εἶδος *Κατάλογον*, ἀναγράφοντα πλεόν τῶν 1600 *φωτογραφικῶν πλακῶν*. Ἐκ τούτων πολλοὶ ἔχουσι δημοσιευσθῇ ἐν τοῖς Δελτίοις καὶ ἄλλαχοῦ, μένουσιν δ' ὅμως πλεῖσται ὅσαι ἀδημοσίευτοι, ἣ' ἀποτελέσῃ δὲ μέγα ἐθνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κεφάλαιον ἢ δημοσίευσίς των, εὐχόμαι δ' ὁλοφύχως ἵνα τὸ Ἐθν. Πανεπιστήμιον διὰ τῆς τοῦ Πρυτάνεως καὶ τῆς Σεβ. Συγκλήτου πρωτοβουλίας προσλθῇ ἀρωγόν, εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου ἔργου.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀνατολὴν ὁ Γεώρ. Λαμπάκης, ἀκατάβλητος ζηλωτὴς

τῆς χριστιανικῆς τέχνης, ἐστράφη πρὸς τὴν Δύσιν, μετέβη δὲ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Σικελίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ βυζαντινῶν μνημείων, οἷα οἱ ἐν Σικελίᾳ ναοὶ τῆς *Κεφαλοῦς*, *Μαρτοράνας*, *Καπέλλας Παλατίνας*, αἱ Μητροπόλεις τοῦ *Μονρεάλε*, τῆς *Μεσσήνης*, Κατάνης κλπ. εἶτα δὲ αἱ ἐν *Ρώμῃ*, *Νεαπόλει*, *Ραβέννη* καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας ἀρχαῖαι βυζαντιναὶ ἐκκλησίαι.

* *

Κατὰ τὸ ἔτος 1899 ἀπέθανον δύο ἐκ τῶν στύλων τῆς Ἑταιρείας, ὁ πρῶτος πρόεδρος αὐτῆς, *Ἀλεξ. Βαρούχας*, καὶ ὁ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἔτῶν ἀντιπρόεδρος, *Κοζακης Τυπάλδος*, ἀνὴρ ἐξόχου μορφώσεως, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον μετὰ τὸν Λαμπάκην συντελέσας εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἐν Δαφνίῳ ψηφοθετημάτων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1900 ἐξέδωκεν ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία τὸ ὥραϊον καὶ πολυτελέστατον εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν ὑπόμνημα «*Mémoire sur les Antiquités Chétiennes de la Grèce, présenté au Congrès international d'Histoire comparative. Paris 1900*». Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων ἐκδοθέντων ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης, τιμᾷ δὲ ὑπερβαλόντως τὴν Πατρίδα μας, ἥτις οὕτω φιλοκάλως καὶ εὐπρεπῶς ἐπέδειξε πρὸς τοὺς ἀλλοδαποὺς βυζαντινολόγους καὶ ἱστορικοὺς τὸ πλεῖστον τῶν βυζαντινῶν αὐτῆς μνημείων.

Ἑτέρα δ' ἐργασία σπουδαιότατη εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ ἐγκρίτου βυζαντινολόγου *Νίκου Βέη* ἐν ἔτει 1904 δημοσίευσις ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑταιρείας *Καταλόγου πάντων τῶν χειρογράφων Κωδίκων* τῶν ἀποθησαυρισθέντων ὑπὸ τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας. Συγχρόνως δ' ἐπλουτίζετο καὶ ἡ *Βιβλιοθήκη* αὐτῆς, ἥτις περιέχει πλεῖστα ὅσα σπουδαῖα καὶ δυσεύρητα συγγράμματα περὶ βυζαντινῆς τέχνης καὶ συγγενῶν θεμάτων. Ἡ Βιβλιοθήκη αὕτη εὗρηται εἰσέτι ἐν τοῖς Γραφείοις ἡμῶν, ἐκ δὲ τῶν χειρογράφων τὰ μᾶλλον σπουδαῖα καὶ σπάνια εἰσιν ἐκτετελεμένα ἐν τῇ Δ' αἰθούσῃ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀλλοδαπῶν σοφῶν καὶ ἰδίως τῶν βυζαντινολόγων ἡ Ἑταιρεία διετελεῖ διὰ τοῦ ἀειμνήστου Λαμπάκη εἰς διηνεκὴ ἐπαφήν, οὕτω δ' οἱ ἐπιφανεῖς Καθηγηταὶ Schultze καὶ Craus, πολλοὶ κληρικοί, ὥς ὁ Λατῖνος ἐπίσκοπος Μαραγκός, ὁ Ἀρσένιος *Πελεγκρίνι*,

ηγούμενος τῆς παρὰ τὴν Ρώμην βυζαντινῆς Μονῆς «Grotta ferrata», ὁ Ἰωσήφ Cozza Luzi, ὁ ἄγγλος *μαρκήσεως* Bute ὁ γνωστότατος γάλλος Καθηγητὴς *Σλουμπερξέ*, ὁ Καθηγ. *Θείσιος*, ὁ *Μαλτσέφ*, ὁ *Ρόσσης*, *Κότσε*, *Σμίθ* καὶ πλείστοι ἄλλοι ἦσαν μέλη τακτικά καὶ ἐπίτιμα, πολλάκις δὲ μετὰ μεγάλων ἐπαίνων καὶ εὐφήμως ἔγραψαν περὶ τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ καὶ εἰς τὰ συγγράμματά των.

Κατὰ δὲ τὸ ἐν ἔτει 1905 ἐν Ἀθήναις συνελθὼν *Διεθνὲς ἀρχαιο-λογικὸν Συνέδριον* ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία μετέσχε διὰ τοῦ Γ. Λαμπάκη, ἀνακοινώσαντος ἐν αὐτῷ *περὶ τῶν Κατακομβῶν καὶ τοῦ Βαπτιστηρίου ἐν Μήλῳ, περὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Κεχρεῶν καὶ Φιλίππων* καὶ περὶ τοῦ παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον ναοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Ἐδεξιώθη δ' ἡ Ἑταιρεία ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πάπα *Μαρούκην*, τὸν πρωτονοτάριον *Ν. Παρίνην* καὶ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν *Λε—Νούντιο*.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία συνέταξε καὶ λεπτομερὲς πρὸς τὴν Ἑλλήν. Βουλὴν *ὑπόμνημα*, ἐνῷ ἐκτίθησι πᾶσαν τὴν δρᾶσιν, τὰ ἔργα καὶ τὰς συλλογὰς αὐτῆς, αἰτουμένη τὴν γενναίαν τοῦ Κράτους συνδρομήν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὠμίλησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ Βουλῇ ὁ *Φωκίων Νέγρης*, ὁ *Δουκάς Ροῦφος* καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς πολιτευταί, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Δημ. Ράλλης ἐνέγραψεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ πεντακισχιλίας δρχ. ὑπὲρ αὐτῆς, ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν, ἥτις βραδύτερον ἀντὶ ν' αὐξηθῇ, περιωρίσθη εἰς 1500 μόνον.

* * *

Ἄλλ' ἐνῷ τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας οὕτω περιφανῶς εὐωδοῦτο καὶ ἐνεγνωρίζετο, αἰφνης προσβληθεὶς ὑπὸ ἀνιάτου νόσου ἀπέθανεν ὁ δημιουργὸς αὐτῆς καὶ ἡ κινουμένη καὶ θερμουργὸς ψυχὴ της, ὁ Γεωργ. Λαμπάκης, μετ' τὸν θάνατον δὲ τούτου ὑπῆρχε κίνδυνος μὴ συναποθάνῃ καὶ αὕτη ἡ Ἑταιρεία. Καὶ πράγματι ἐπὶ τινὰ ἔτη διετέλεσεν αὕτη εἰς ἀληθῇ νεκροφάνειαν, πάντες δ' ἐνόμιζον ταύτην νεκρὰν καὶ μὴ ὑπάρχουσαν, ἀλλ' εὐτυχῶς μετὰ τινὰ ἔτη εὐρέθησαν ἄνδρες φιλοπάτριδες καὶ γενναῖοι, οἱ πλείστοι ἐκ τῶν παλαιῶν συνογωνιστῶν καὶ συναθλητῶν τοῦ δειμνήστου ἰδρυτοῦ, οὕτω δὲ τῷ 1915 ἀνεβίωσεν αὕτη ὥς

ὁ φοῖνιξ ἐκ τῆς τέφρας του, ἔκτοτε δὲ παρ' ὅλας τὰς ἀντιξοοὺς περιστάσεις καὶ τὴν κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον γενικὴν νάρκωσιν κατώρθωσε τὸ γηραιὸν τοῦτο, ἀλλ' ἐθνικώτατον ἱδρυμα, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ περισώσῃ δι' ἀκαταβλήτου ἀγῶνος πᾶσαν τὴν περιουσίαν καὶ τὰ τιμαλφῇ της κειμήλια, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συνεχίσῃ ἐσχάτως καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ *Δελτίου*, ὅπερ ἐν τῷ μέλλοντι τελειοποιούμενον θέλει ἀποκτήσῃ παρὰ τὴν *Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα* καὶ τὸ *Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον* διεθνὲς κῦρος. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον τῆς ἀναβιώσεως σπουδαίως προσήνεγκον ὑπηρεσίας οἱ ἤδη εἰς Κύριον ἀποδημήσαντες ἀοίδιμοι Πρόεδροι αὐτῆς *Ἰ. Μίνδλερ* καὶ *Ἀντ. Μομφερᾶτος*, ἰδίως δ' ὁ ἐπιφανὴς οὗτος τῆς Ἑλλάδος νομομαθὴς τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν διάσωσιν τῆς περιουσίας ἡμῶν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναγνώρισιν τοῦ ἀναπαλλοτριώτου αὐτῆς.

Ἀπὸ δὲ διετίας τέλος ἡ Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἐταιρεία εἰσῆλθεν εἰς νέαν ὅλως σταδιοδρομίαν καὶ νέαν ἀκμὴν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ παρόντος Συμβουλίου, ὅπερ περικλείει πάντας σχεδὸν τοὺς περιφανεῖς παρ' ἡμῖν βυζαντιολόγους, πρὸς δὲ καὶ ἄνδρας περιβλεπτον κατέχοντας θέσιν, Καθηγητὰς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Διευθυντὰς Τραπεζῶν, καλλιτέχνας καὶ κληρικούς. Ὁ νῦν δὲ Πρόεδρος ἡμῶν κ. Σπ. Παπαφράγκος, ἔχων συνεργὸν τοιοῦτον ἐκλεκτὸν Συμβούλιον καὶ ἀψηφῶν πάντα κόπον καὶ μόχθον ἐργάζεται ἀνεκδότως ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως ἐνὸς ἔργου, ὅπερ εἶνε ὄντως ἄξιον ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι πᾶσα ἡ σύγχρονος ὑπὲρ τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν καὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης κίνησις ὀφείλεται εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐταιρείαν καὶ τὸν ἀοίδιμον ἱδρυτὴν αὐτῆς Γεωργ. Λαμπάκην. Ἐκτοτε καὶ *Ἐφορεία Χριστιανικῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ Μουσείων Βυζαντινῶν* καὶ ἔδρα *βυζαντινῆς τέχνης* ἐν Ἑλλάδι ἱδρύθησαν καὶ ἄλλα συγγενῇ πρὸς ἡμᾶς σωματεῖα ὡς ἡ *Βυζαντιολογικὴ Ἐταιρεία* καὶ ἡ *Ἐταιρεία βυζαντινῶν σπουδῶν* ἀνεφάνησαν, ἅτινα παραλλήλως ἐργαζόμενα ἀνύψωσαν εἰς περιφανῇ περιωπὴν τὸν ἐπιστημονικὸν τοῦτον κλάδον, τὸν τοσοῦτον σημαντικὸν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν. Τὸ δὲ σπουδαιότατον πάντων: ὅτι τὸ *Βυζαντινὸν Μουσεῖον* καὶ τὸ τῶν *Διακοσμητικῶν τεχνῶν*, εἰς τὸ παρὰ τὸ Μοναστηράκι Τζαμίον, διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς πρὸ διετίας

καταθέσεως τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, τοσοῦτον ἐπλουτίσθησαν, ὥστε δύναται τις εἰπεῖν ὅτι *σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν*.

Αἰωνία λοιπὸν ἔστω καὶ ἀγήρως ἡ μνήμη τοῦ τε ἱδρυτοῦ καὶ πάντων τῶν συνιδρυτῶν καὶ συναγωνιστῶν αὐτοῦ ἐν τῷ θαρρέστῳ καὶ ἐθνικωτάτῳ τούτῳ ἔργῳ!

ΓΕΥΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΟΥ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΑΥΓΗΣ

Τὴν 26ην Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 9ην μ. μ., ἐδόθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας γεῖμα ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἰς ὃ ἐκλήθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν *Χρυσόστομος*, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. *Ἰωάννης Μανέτας*, ὁ Πρύτανης τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου κ. *Κωνστ. Ζέγγελης*, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κ. *Δημήτριος Παππούλιας*, καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὁ καθηγητὴς καὶ γάλλος ἱστορικὸς κ. *Ἐδουάρδος Δριώ*, διευθυντὴς τῆς Ναπολεοντίου Ἐπιθεωρήσεως κλπ., ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν κ. *Αἰμίλιος Γκεντώρ*, ὁ ἐπιφανὴς φιλέλλην καὶ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, κ. *Οὐίλλιαμ Μίλλερ* καὶ ὁ αἰδεσιμώτατος *Σέρ Δούγκλας*,

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πρῶτος ἤγειρε πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Μανέτα ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Σπυρίδων Παπαφράγκος ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ἡ πρόποσις τὴν ὁποίαν θά σας προτεῖνω δὲν εἶνε τυπικὴ. Τὴν ἐπιβάλλει ἡ εὐγνωμοσύνη τὴν ὁποίαν ἡσθάνθησαν ὅλοι οἱ παρακολουθήσαντες τὰς ἐορτάς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅστις μᾶς ἔφερε καὶ τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Διότι εἰ ὥρατο λόγοι τοὺς ὁποίους μᾶς ἀπηύθυνε κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς στήλης ἀποτελοῦσι τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναγνώρισιν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς Ἑταιρείας καὶ εἶνε προάγγελος χαραυγῆς ἡμερῶν αἰσιωτέρων διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου. Εὐλόγως δὲ δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ὁλόκληρος ὁ τεσσαρακονταετὴς βίος τῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ νῦν εἰς τὸ Συμβούλιον συμμετοχὴ τῶν ἄλλων διαπρεπῶν μυστῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιο-